

УДК 82

DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-3/14>**Обручнікова Н. Д.**

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Русакова О. О.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ГОЛОКОСТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДИТЯЧОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ В РОМАНІ К. ХІГЕР І Д. ПЕЙСНЕРА «ДІВЧИНКА У ЗЕЛЕНОМУ СВЕТРІ: ЖИТТЯ У МОРОЦІ ГОЛОКОСТУ»

У статті вивчається роман Даніеля Пейснера «Дівчинка у зеленому светрі: життя у мороці Голокосту».

Популярність теми Голокосту у літературі пояснюється тим, що з часом відношення людей до тих жахливих подій змінюється. Ті люди, які вижили після перенесених страждань під час Голокосту, мали сильний душевний біль, коли згадували про ті часи. Але з часом прийшло переосмислення подій, які відбулися під час Другої світової війни, і багато хто з тих свідків зрозумів необхідність і свій моральний обов'язок поділитися своїми спогадами з людством для того, щоб кожен усвідомив весь масштаб трагедії гуманізму, що стався, і щоб подібне більше ніколи не повторилось в історії людства.

Тема Голокосту є основною у романі Кристини Хігер і Даніеля Пейснера «Дівчинка у зеленому светрі: життя у мороці Голокосту». У творі йдеться про виживання Кристини Хігер і її родини під час Другої світової війни і Голокосту. З самих перших сторінок книги Кристина усвідомлено порівнює те життя, яким вона жила до початку Другої світової війни – щасливе, з життям, наповненим стражданнями, болем, жахіттям, яке в неї настало з трагічними історичними подіями – війною і Голокостом.

Дитяче усвідомлення Голокосту сильно відрізняється від дорослого. Особливість дитячого світосприйняття – це дитяче просте усвідомлення достатньо складних понять. Діти всіх поділяють на «поганих» та «добрих», світ – на «чорне» та «біле». Тому під час Голокосту дітям було найважче зрозуміти події, що відбувалися навкруги. Вони не могли раціонально пояснити сутність того явища. Але в той же час дитяча свідомість не є самотійною, вона відбиває світ дорослих.

Основна проблема роману – виживання людини під час Голокосту у роки Другої світової війни, та як війна і Голокост зруйнували сотні тисяч життів та доль єврейських сімей. Розглядається, як ці страшні події вплинули на життя маленької дівчинки, яку буквально висмикнули з її спокійного і щасливого дитинства, змусивши швидко подорослішати і стати самотійною. Відзначили, як спогади про війну і Голокост та підсвідоме дитяче розуміння маленької Кристини цих речей у романі тісно переплітаються з розмірковуванням та сприйняттям тих подій з точки зору усвідомленої дорослої людини. Лейтмотивом, який проходить через весь роман, є переконання Кристини у тому, що величезне значення і цінність має присутність і підтримка сім'ї під час найважчих часів.

Ключові слова: трагедія гуманізму, дитячий світогляд, дитяча свідомість Голокосту, моральний обов'язок, Даніель Пейснер.

Постановка проблеми. В статті розглядається роман Даніеля Пейснера «Дівчинка у зеленому светрі: життя у мороці Голокосту». Літературознавчий аналіз художнього переосмислення у романі теми Голокосту допоможе не лише відкрити завісу над цією болючою і гострою проблемою, а й визначити місце твору і його авторів у сучасному літературному процесі США.

З часів Другої світової Війни і до теперішнього часу в усьому світі тема Голокосту є надзви-

чайно актуальною. Багато інформації про Голокост є в художній літературі. Це можуть бути як цілі романи (А. Вівьєрка «Як я пояснила моєй дочці, що таке Освенцим», Б. Елтон. «Два брати», Т. Біргер, Г. Джеффі «A Daughter's Gift of Love: A Holocaust Memoir», І. Костянтинівський «Термін давності»), так і епізоди в окремих творах (Ю. Бекер – збірка «Боксер», Я. Бергер – «Незвичайне життя та «шість смертей» Якоба Бергера», В. Шпільман – «Піаніст» тощо), присвячених

цьому донині відкритому і важливому питанню. Один з найпопулярніших жанрів, де присутня тема Голокосту, це автобіографія (К. Жівульська «Я пережила Освенцим», М. Рольнікайте «Я повинна розповісти», В. Шпільман «Піаніст»).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не менш важливим аспектом під час вивчення художніх творів про Голокост є походження автора і час створення його роману. Так, Е. Васильєва, в своїй статті «Традиція і література про Голокост» зазначає: «Так звана література про Голокост займає особливу позицію в загальній літературній традиції. Насамперед це пов'язано з тим, що західна і східна традиції по-різному оцінюють це явище» [1, с. 208]. Про Голокост пишуть письменники багатьох країн: України (Ю. Винничук «Танго смерті»), Ізраїлю (Аарон Аппельфельд «Квіти темряви»), Америки (У. Стайрон «Вибір Софі»), Росії (А. Кузнєцов «Бабин Яр») і багато інших. Керол В. Девіс у своїй статті «Вступ до курсу літератури про Голокост» зазначає: «Причина цього – той травматичний досвід, який живе багато десятиліть або навіть століття після самих травматичних подій» [2]. У певний час тема Голокосту сформувала новий вид художньої літератури. О. Карасик у своїй статті «Про Голокост засобами постмодернізму» відмічає: «На початку ХХІ століття спостерігається ряд нових спроб переосмислення трагедії Голокосту» [3, с. 181], а Керол В. Девіс зазначає: «Цей новий тип літератури, «Новий Заповіт», «нова біблія»» [2].

Серед художніх творів, присвячених «морочу» Голокосту, слід назвати американську автобіографічну історію Крістини Хігер і Данієля Пейснера «The Girl in Green Sweater. A Life in Holocaust's Shadow» – «Дівчинка у зеленому светрі: життя у мороці Голокосту». (Вперше була опублікована видавництвом St. Martin's Press в 2008 році). В американській літературній критиці цей твір визначається як всевітньо відомі мемуари Крістини Хігер про її дитинство, яке пройшло під час Другої світової війни, коли фашисти окупували Львів (на той час польське місто), де жила сім'я Крістини.

Постановка завдання. Популярність теми Голокосту у літературі пояснюється тим, що з часом відношення людей до тих подій змінюється. Ті, кому пощастило залишитись живими після пережитих страждань, відчували сильний душевний біль, згадуючи про пережите. Але з часом прийшло переосмислення подій, які відбулися під час Другої світової війни, і багато хто з таких очевидців зрозумів необхідність і свій моральний обов'язок поділитися своїми спога-

дами із світом для того, щоб людство усвідомило весь масштаб трагедії, що сталася, і щоб подібне більше ніколи не повторилось в історії світу. У цих творів може бути різним літературний рівень, але акцент в них більше робиться на актуалізацію документального аспекту.

Виклад основного матеріалу. Серед подібних творів є багато таких, у яких йдеться розповідь про дитинство письменника у часи Голокосту (В. Бойко «Після страти», Урі Орлев «Біжи, хлопчик, біжи», Елі Візель «Ніч»). Дитячу літературу автобіографічного характеру можна вважати окремим напрямом у літературі про Голокост. Особливо популярний цей жанр в Америці, його вивчають у школі, починаючи з третього класу, як зазначено Керол В. Девіс у «Вступ до курсу літератури про Голокост» [2, с. 2]. Керол В. Девіс про участь дітей у літературі про Голокост пише наступне: «Ми можемо припустити, що щоденники дітей, часто ідеалістичні і наївні, зосереджуються на дрібницях життя, на повсякденному житті дітей, сім'ї та шкільних друзях. Саме тому дитячі щоденники про Голокост болісно читати. Це зрозуміло, адже діти не володіють перспективним баченням, вони не знають, що трапиться в майбутньому» [2, с. 2].

З одного боку, присутність дитини у творі робить його відмінним від твору про дорослу людину. Л. Савіна у своїй дисертації «Проблематика і поетика автобіографічних повістей про дитинство другої половини ХІХ століття» зазначає: «Еволюція образу дитини в автобіографічних творах певною мірою повторює історію його «втілень» у документальних жанрах: від фрагментарної появи «дитяти» на периферії сюжетної дії до перенесення маленького героя в центр уваги авторської оповіді» [4, с. 251].

З іншого боку, події були пережиті дитиною, але оповідь веде все ж таки доросла, усвідомлена, з певним життєвим досвідом і власним світосприйняттям людина. Тому важко визначити ту грань, яка відділяє дитячі спогади та роздуми від дорослих.

«Голокост» (англ. Holocaust від грец. Holokaustos всеспалення, жертвопринесення за допомогою вогню), найбільш поширений термін, що позначає переслідування і знищення євреїв нацистами і їх посібниками після приходу до влади в Німеччині Гітлера і до закінчення Другої Світової війни в Європі (1933–1945 роки) – таке визначення дав О. Свіщев у своїй статті «Повстання у Варшавському гетто. Міфи і дійсність» [5].

Жахливі події другої світової війни змусили людину переосмислити своє світосприйняття

та відношення як до себе, так і до всього світу. Для того, щоб ніколи більше не допустити подібного в нашій історії, люди намагаються за допомогою мистецтва та літератури нагадувати світу про страшні часи Другої світової війни та Голокосту.

Тема Голокосту є основною у романі Кристини Хігер і Данієля Пейснера «Дівчинка у зеленому светрі: життя у мороці Голокосту». У творі йдеться про виживання Кристини Хігер і її родини під час Другої світової війни і Голокосту. З самих перших сторінок книги Кристина усвідомлено порівнює те життя, яким вона жила до початку Другої світової війни – безтурботне і щасливе, з життям, наповненим стражданнями, болем, жахіттям, яке в неї настало з трагічними історичними подіями – війною і Голокостом. Кристина згадує: «У мене було чудове життя... У нас у родині завжди було багато сміху і жартів» [6, с. 18]. Або: «Важко навіть уявити, що сталося зі Львовом за час радянської окупації і як скалічили його німці, але місто, яке я запам'ятала, було чудове» [6, с. 16].

Кристина Хігер звертається до читача від імені маленької дівчинки, яка була очевидцем описуваних у книзі подій. Дитина, яка на власні очі бачила всі ті жахіття під час війни і Голокосту, яка випробувала на собі всі труднощі тих подій, дитина, яка сприймала все навколо крізь призму свого дитячого світосприйняття. К. Хігер згадує: «Тоді я вже почала розуміти, що в нашому житті немає місяця для сліз. Пізніше, коли ми ховалися в каналізації, просто попід вулицями, на яких гралися діти, я не плакатиму, побоюючись виказати нас, але навчилася я цього саме того дня: дивлячись, як мою двоюрідну сестру разом з бабусею везуть на певну смерть, я покінчила зі сльозами» [6, с. 50–51].

Також у тексті з'являються моторошні подробиці тих подій. Моторошні саме тому, що про них розповідає маленька дівчинка як про звичайні та буденні речі. Діти швидко звикають до змін і приймають нові правила: «Як і чимало інших євреїв з гетто, мама почала носити з собою капсули з ціанідом, які ми повинні були розкусити в тому разі, якщо нас заарештують» [6, с. 52]. Або: «Батьки просто залишали нас вдома. Звісно, нам заборонялося виходити на двір і підходити до вікон, щоб ніхто нас не побачив. Я навчилася розрізняти звуки: безпечні й небезпечні» [6, с. 66] – пише К. Хігер. Про все це повідомляється так, наче йдеться про звичайне дитяче життя.

Але вона також описує свої страхи і переживання, які притаманні будь-якій людині під час небезпеки, а особливо дитині: «Над землею,

в нашому помешканні, поруч зі мною не було нікого, крім брата. А ми ж були зовсім ще дітьми. Це було страшно і бентежно – чекати, чи повернуться додому батьки» [6, с. 62]. «Тато умовляв мене спуститися, намагався мене заспокоїти, але навколо мене в підвалі юрмилося стільки людей і всі вони так голосно кричали, що я даремно гаю час і затримую чергу, аж я просто не могла рушити з місця» [6, с. 111].

Л. Сміловицький у своїй статті «Доля єврейських дітей у роки окупації на території Білорусії» розповідає: «Єврейські діти в роки війни повною мірою відчули на собі антисемітизм. Вони не могли раціонально пояснити його природу, ще більш незрозумілою стала різка зміна в поведінці частини населення. Одні їх колишні знайомі і друзі погодилися співпрацювати з окупантами. Інші проявляли пасивність і байдужість» [7]. Так, діти, які пройшли через Голокост, постраждали не тільки від німецько-фашистських загарбників, які не приховували свого відношення до євреїв з самого початку вторгнення, вони також стали жертвами тих людей, які раніше здавались цим дітям безпечними і надійними. Важко уявити стан тих дітей, які втратили свій затишний і стабільно-надійний світ, безпеку, близьких людей, стали очевидцями смерті. І ще на додаток вони пізнали зраду тих, до кого раніше відчували довіру. Але розповідає авторка про це в наш час, коли після війни минуло багато часу. Кристина Хігер згадує: «А українки, розмахуючи кулаками, побігли за мною з криками: «Жидівський виродок!»» [6, с. 46]. Або: «Українські хлопчики били євреїв дрючками, смикали їх за бороди, гнали їх до будинків і грабували їхні помешкання, перш ніж передати господарів до рук німців, безкарно тероризували єврейських жінок, бо знали, що німці таку поведінку тільки підтримують» [6, с. 32].

У романі описуються сцени смерті, які можна уявити тільки у фільмах жахів, але це було насправді, і маленька дівчинка бачила це на власні очі: «Я кинулася до віконця, щоб подивитися, що там діється, але мене зупинила мама. Вона не хотіла, щоб я дивилася. Вона не хотіла, щоб я побачила, як розбиваються на смерть, стрибаючи з даху нашої будівлі, згорьовані матері, в яких забрали дітей» [6, с. 76]. Згадуючи про те, як одна жінка з їх групи під час їх перебування в каналізації, щоб випадково не видати всіх криком свого немовля, вбила власну дитину, К. Хігер пише наступне: «Саме в цю мить Геня прийняла остаточне рішення задушити немовля, пожертвувавши його життям заради порятунку інших,

чий шанси на виживання насправді були набагато вищими» [6, с. 208].

Дитяче усвідомлення Голокосту сильно відрізняється від дорослого. Особливість дитячого світосприйняття – це дитяче наївно-просте усвідомлення достатньо складних понять. Діти всіх поділяють на поганих та добрих, світ – на чорне та біле. Тому під час Голокосту дітям було найважче зрозуміти події, що відбувалися навкруги. Вони не могли раціонально пояснити сутність того явища. Але в той же час дитяча свідомість не є самостійною, вона відбиває світ дорослих. Так, наприклад, Кристина згадує про свої переживання, коли вона вимовила погані слова на адресу свого молодшого братика: «Щойно я це сказала, а вже пошкодувала. Я почувалася жахливо. Мені було шість років, братику – два, і я чудово знала, що зичити такого своєму братові сестра просто не може» [6, с. 39].

Голокост – жахливе випробування для будь-якої людини, а особливо для дитини. Але дитяча віра у казки, де завжди добро перемагає зло, іноді може мати величезний вплив на сприйняття дитиною найстрашнішої події. Не менш важливим для дитини є постійна присутність біля неї її найближчих та коханих людей – родини. Про те, як Кристина вперше потрапила до каналізації, ховаючись від німців, вона згадує так: «Я була налякана, але вже не так, як раніше. Мені було нестрашно час до часу падати у воду, бо я знала, що мене витягне мама. Вона була жінка дужа, а я – ще зовсім маленька» [6, с. 118]. Про різницю сприйняття ситуації дорослою людиною і дитиною К. Хігер пише так: «Думаю, для дитини цілком природно мислити позитивно, змушувати себе вірити в щасливий кінець, а я, попри все, що довелося пережити, залишалась дитиною» [6, с. 138].

Якщо зануритись глибше у сам термін «Голокост», можна знайти наступне: Первісне визначення слова Голокост зазначено А. Кардашем в антології «Холокост (Шоа)»: «Голокост – це релігійне жертвопринесення, яке повністю поглинається вогнем. Слово походить від др. грецького холокостос (όλόκαυστος від ὅλος «ціле» + καυστός «спалення»), яке використовується виключно для однієї з головних форм принесення в жертву» [8, с. 8]. Саме «спалення» – ключове слово, яке несе в собі не тільки буквальний сенс – спалення жертви у вогні. Голокост спалив не просто тіла величезної кількості людей у вогні, Голокост знищив сотні тисяч родин не лише фізично. Ті, хто залишився живим після часів Голокосту, знищені не менш загублених, вони знищені морально,

вогонь Голокосту спопелив та спустошив їх душі. Людина, яка втратила все саме найдорожче, що в неї було – близьких людей, родину, надію, довіру, свої мрії та світосприйняття загалом та віру в людяність, – це спустошена, спалена зсередини особа.

Важко уявити, що довелося пережити маленькій дівчинці в ті жахливі часи під час Другої світової війни. Адже після того, як Кристина Хігер вижила, пройшовши через всі випробування, які припали на її дитинство, стала дорослою, побудувала своє власне життя, створила родину, вона до недавнього часу не змогла наважитись розповісти світу про своє тяжке дитинство і події того часу, очевидцем яких вона була. Як повідомляє другий співавтор роману, Даніель Пейснер, до зустрічі з ним про історію К. Хігер знали тільки її найближчі люди. Величезний душевний біль від страшних спогадів не давав Кристині змоги ще раз пережити все це у своїй пам'яті!^{1*}.

Сама Кристина пише про своє прагнення забути ті страшні події, але так і не змогла: «Ми й самі давно вже намагалися забути роки німецької окупації... Ці спогади, як і самі каналізаційні тунелі, були заховані під поверхнею нашого життя. Я силкувалася зрозуміти це і з часом збагнула, що всі навколо носили за собою такий самий тягар» [6, с. 255]. І паралельно Кристина виказує нарешті свої почуття, які з часів дитинства вирували у її душі, почуття-спогади про німців, які так нещадно і жорстоко знищили дитинство маленької дівчинки: «Ненавиділа їх за те, що забрали в мене бабусю, тітку і двоюрідну сестру – а згодом і багатьох інших. А головне, я ненавиділа їх за те, що вони відібрали у мене сльози. Цьому немає прощення» [6, с. 54].

Даніель Пейснер до того, як дізнався про історію К. Хігер, ніколи не писав про Голокост, був лише випадковим читачем літератури з цієї теми. «...мені довелося провести велику кількість досліджень, щоб краще сформулювати випробування Кристини...»^{2*}, – пише Д. Пейснер у своїх листах.

Д. Пейснеру вдалося вмовити К. Хігер опублікувати її розповідь про Голокост. Але, беручи до уваги той факт, що на той момент пройшло вже багато років і це дало час і змогу Кристині все переосмислити і усвідомити, важливу роль у її рішенні щодо оприлюднення цієї історії

^{1*} інформація подана з листування між нами (Н. Обручнікова) та Даніелем Пейснером у електронному вигляді, з дозволу останнього.

^{2*} інформація подана з листування між нами (Н. Обручнікова) та Даніелем Пейснером у електронному вигляді, з дозволу останнього

також відіграло розуміння і відчуття морального обов'язку донести цю інформацію людству, щоб люди пам'ятали, усвідомлювали всю трагедію Голокосту і щоб подібне ніколи не повторилося.

«Дівчинка у зеленому светрі: життя у мороці Голокосту» – це оригінальна назва твору. Про горезвісний зелений светр К. Хігер пише у передмові роману: «Пам'ятаю простий зелений светрик, якого мені сплела бабуся, коли ми ще жили у величезній квартирі на Коперника, 12. Татова мама» [6, с. 8]. Вона згадує про те, що цей светрик був її улюблений: «Навколо шиї він мав витончене мереживо. А коли бабуся забрали, я полюбила його ще більше. Носила светрик майже не знімаючи. Коли я його вдягала, він ніби зберігав тепло її обіймів» [6, с. 8].

З цієї книги ж відомо, що тепер цей светр є постійним експонатом Американського меморіального музею Голокосту у Вашингтоні. У К. Хігер була певна асоціація з цим светром – бабуся, родина, любов, тепло та затишок, спокій. Це не дивно, адже дитина сприймає небезпеку набагато спокійніше, коли вона знаходиться поруч зі своїми близькими і коханими людьми – родиною. Підсвідомо зелений светрик був для Кристини символом її родини і любові. Можливо, частково саме завдяки цьому светру їй вдалося проявити витримку та терпіння в часи Другої світової війни та Голокосту. Неодноразово вона згадує цей светрик у романі, як, наприклад, такий момент, коли вони квапливо збиралися втікати від німців у каналізацію: «Я була вдягнена. На мені була проста біла блузка, темна спідниця і мій улюблений зелений светрик» [6, с. 108].

Після спасіння і виходу із Львівської каналізації Кристина знову згадує про свій светрик: «Я, звісно ж, не знімала свого дорогоцінного зеленого светрика, якого мама з любов'ю випрала і зашила» [6, с. 243]. Зелений светр виступає в романі як символ життя. Водночас назва твору складається з двох частин: «Дівчинка у зеленому светрі» та «життя у мороці Голокосту». Перша частина несе в собі позитивний зміст – про дитину і про зелений светрик, який асоціюється з затишком і теплом, навіть слово «зелений» – колір життя – наповнює цю частину назви добром і вірою.

Висновки і пропозиції. Дитина – це символ народження чогось нового, світлого, доброго, незайманого і чистого, символ юності та початку. Інша частина – морок Голокосту – це темрява та безвихідь. Здається, у самій назві роману постає споконвічна проблема: боротьба добра і зла. Але, звертаючи увагу на те, що «зелений

светр» – символ добра – знаходиться у першій частині назви, можна зробити висновок, що добро повинно перемагати зло, і створення цього роману – це вже перемога над Голокостом, який колись спустошив, «спалив» душі людей, душу Кристини Хігер, але вона знайшла в собі сили відродитися, переосмислити всі ті події і всі ті випробування, через які вона пройшла, щоб відкритися світу, розповісти людям.

Д. Пейснер пише про значення «зеленого светру» у назві роману таке: «... титул мав нагадувати читачам, що Кристина була лише дитиною під час цього випробування, підтримана любов'ю і теплою сім'ї ... светр є могутнім символом цього...»^{3*} Тема війни і Голокосту подається з точки зору спогадів маленької дівчинки, тісно переплетених з розумінням минулих подій усвідомленою дорослою людиною. Межі між дитячим і дорослим світосприйняттям є дуже розмитими.

Магістральна проблема роману – виживання людини під час Голокосту у роки Другої світової війни. Про те, як війна і Голокост зруйнували сотні тисяч життів та доль єврейських сімей. Розглянули, як ці страшні події вплинули на життя маленької дівчинки, яку буквально висмикнули з її казки, з її спокійного і щасливого дитинства, змусивши швидко подорослішати і стати самостійною. Відзначили, як спогади про війну і Голокост та підсвідоме дитяче розуміння маленької Кристини цих речей у романі тісно переплітаються з розмірковуванням та сприйняттям тих подій з точки зору усвідомленої дорослої людини. Також, проаналізувавши світосприйняття дорослої К. Хігер та її співпрацю з Д. Пейснером, дослідили, що саме переосмислення та переоцінювання давніх подій дитинства Кристини через тривалий час, дали змогу К. Хігер нарешті розповісти про свої жахливі випробування світу, розуміючи необхідність цього – щоб подібний жах ніколи більше не повторювався в історії людства.

Також лейтмотивом, який проходить через весь роман, є переконання Кристини у тому, що величезне значення і цінність має присутність і підтримка сім'ї під час найважчих часів. Це має велике значення не тільки для маленької дитини, для якої надія і віра існують завжди, навіть у найжахливіших та, здавалося б, безнадійних ситуаціях, доки найближчі люди дитини – її батьки – поряд з нею, але й для дорослої людини також.

Як згадувала про важливість родини Кристина

^{3*} інформація подана з листування між нами (Н. Обручкіна) та Данієлем Пейснером у електронному вигляді, з дозволу останнього

у романі: «Я завжди кажу, що чотирнадцять місяців у львівській каналізації були не такі й жахливі порівняно з тим, як нам з братом доводилося ховатися зовсім не під землю в ті дні, коли мама

з татом водночас ішли на роботу... Під землею я повсякчас була поруч з батьками. Під землею ми були разом. Мені було начхати на страждання, поки ми разом» [6, с. 243].

Список літератури:

1. Васильева Э. Традиция и литература о Холокосте. *RES HUMANITARIAE XIV*. ISSN 1822-7708. С. 206–222.
2. Кэрл В. Девис. Введение в курс литературы о Холокосте. *Фонд Холокост*. URL: <http://www.holofond.ru/research.html>.
3. Карасик О. Б. О холокосте средствами постмодернизма (романы Дж.С. Фоера «Полная иллюстриация» и Н. Красс «Хроники любви»). *Известия Самарского научного центра Российской академии наук*. Т. 15, № 2, 2013. С. 181–186.
4. Савина Л. Н. Проблематика и поэтика автобиографических повестей о детстве второй половины XIX в.: Л. Н. Толстой «Детство», С. Т. Аксаков «Детские годы Багрова-внука». Н. Г. Гарин-Михайловский «Детство Тёмы»: диссертация...доктора филологических наук: 10.01.01. Волгоград, 2002. 385 с.: ил. РГБ ОД, 71 03-10/160-7
5. Свищев О. Восстание в Варшавском гетто. Мифы и действительность. «Вести». 17.5.2001. URL: <http://gazeta.rjews.net/svishev5.shtml>
6. Хігер К., Пейснер Д. Дівчинка у зеленому светрі: життя у мороці Голокосту / Кристина Хігер, Даніель Пейснер; Пер. з англ. Віри Назаренко. Київ: Видавнича група КМ-БУКС, 2016. 256 с.
7. Смиловицкий Л. Судьба еврейских детей в годы оккупации на территории Белоруссии. Всеизраильская ассоциация «Уцелевшие в концлагерях и гетто».
8. Клочек Г. «Художній світ» як категоріальне поняття. *Слово і Час*. 2007. № 9. С. 3–14.

Obruchnikova N. D., Rusakova O. O. THE HOLOCAUST THROUGH THE PRISM OF CHILDREN'S WORLD PERCEPTION IN THE NOVEL "THE GIRL IN THE GREEN SWEATER: A LIFE IN HOLOCAUST'S SHADOW"

The article studies Daniel Paisner's novel "The Girl in the Green Sweater: A Life in Holocaust's Shadow". The popularity of the Holocaust in literature is explained by the fact that over time, people's attitude to those horrific events has changed. Those who survived the Holocaust suffered severe emotional problems when they remembered those times. But over time, the events of the World War II have been rethought, and many of those witnesses have understood the need and their moral duty to share their memories with humanity for everyone to realize the full extent of the tragedy of humanism and to this has never happened again in the history of mankind.

The theme of the Holocaust is central to Krystyna Chiger and Daniel Paisner's novel "The Girl in the Green Sweater: A Life in Holocaust's Shadow". This story is about the survival of Krystyna Chiger and her family during the World War II and the Holocaust. From the very first pages of the book, Krystyna Chiger consciously compares the life that she lived before the World War II – happy life with a life full of suffering, pain, horror, which came with tragic historical events – the war and the Holocaust.

Children's awareness of the Holocaust is very different from that of adults. The peculiarity of children's worldview is a child's simple awareness of quite complex concepts. Children divide everyone into "bad" and "good", the world – into "black" and "white". Therefore, during the Holocaust, it was difficult for children to understand the events that took place around them. They could not rationally explain the essence of that phenomenon. However, at the same time children's consciousness is not independent, it reflects the world of adults.

The main problem of the novel is the survival of man during the Holocaust during the World War II and how the war and the Holocaust destroyed hundreds of thousands of lives and destinies of Jewish families. It is seen how these terrible events affected the life of the little girl, who was pulled out of her calm and happy childhood, forcing her to grow up quickly and become independent. Remembered as memories of the war and the Holocaust and little Krystyna's subconscious understanding of these things in the novel are closely intertwined with reflection and perception of those events from the point of view of a conscious adult. The leitmotif runs through the whole novel is Christina's conviction that the presence and support of the family during the most difficult times is of great importance and value.

Key words: *the tragedy of humanism, children's worldview, the Holocaust children's consciousness, moral duty, Daniel Paisner.*